

VEČERNI LIST

Posamezna številka 30 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 30 vln.

Cena po pošti:

za celo leto . R 50.—

za pol leta . R 25.—

za četrt leta . R 13.—

za 1 mesec . R 4.50

Za Ljubljano mestno 4.50

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 80

Kristan od komunistov tepen.

Burni prizori na komunističnem shodu v Šiški.

Ljubljana, 10. marca. Snoči ob 8. uri zvečer se je v Šiški vršil shod nove komunistične stranke, ki se nazivlje Delavska socialistična stranka! Zbralo se je okrog 150 sodrugov, večinoma železničarjev. Prvi je govoril g. Golouh, ki je povdarjal, da se je težko ločil od skupne stranke; par oseb, ki hočejo ministrovati, delavstva nima za seboj. Danes je javna tajnost, zakaj je Etbin Kristan moral v Ameriko. Med Etbinom in Antonom Kristanom je zavladovalo tako nasprotje, da je Etbin moral iti.

K besedi se je oglasil na to gosp. Anton Kristan, ki so ga navzoči spočetka mirno poslušali. Tudi al je: Kar je govoril Golouh, je laž! Jaz bom vse natančno pojasnil, kako se je stvar razvijala. Tista struja, ki jo vodi Golouh, je revolucionarna. Ravno ti komunisti so hoteli v Sarajevu že 1. maja izvesti boljševizem. (Klici: »Tu ni komsum! Tone, ti nam ne boš več govoril! Nič več nisi naš!«) Kristan poskuša svoj govor nadaljevati, a komunisti ga neprestano motijo z živji in medklici; končno mu predsednik vzame besedo. Med hruščem in vpijem stopi Kristan na mizo, da bi ga vendar le poslušali. Govoril je bolj srdito. Neprestani medklici lete nani, on pa skuša odgovarjati. Čujejo se klici: »Ven z njim!«

Kristan: »Tako se ne gremo! Na naših socialističnih shodih ne govorimo tako! Kako ste vsi otročji! Dajte, da se mirno razgovorimo!«

Medtem pa nekdo prime Kristana za prsi, mu odtrga ovratnico ter ga vrže na tla. Kristan pograbi dežnik in udari z njim po tleh, ki so ga vlekli proti vratom. Pri tem

mu zbijejo očali. Kristanov dežnik se prelomi na dve. Pograbi za stol in zamahne po glavah sodrugov, ki mu pa stol izvijejo iz rok ter Kristana pahnejo skozi vrata.

Istočasno so v sobi pretepli tudi Kristanovega sina. Nekdo ga je udaril s steklenico po glavi s tako silo, da je močno krvavel.

Ko se je Kristan v sosednji sobi malo opomogel, je poslal po policijo, da komunistom prepove shod, kar se pa ni zgodilo.

Na zborovanju povzame besedo železničar vlakovodja Žorga, ki je bil menda Kristanov uslužbenec v Belemgradu. Kritizira delovanje ministra Kristana ter dokazuje, da je s tako taktiko bilo nemogoče napredovati. Rekel je: »Kristan je sedaj za nas izvržekl«

K sklepu sta govorila še neki komunist iz Bosne in Golouh.

Kristan, ki je stal cel čas v prvi sobi in gledal na shod, je med Žorgovim govorom dejal okolistoječim:

»Ravno ta-le, ki sedaj govori, se mi ima zahvaliti za dobro službo. Ravno tisti, ki so še včeraj hodili k meni, prosit me dobre službe, so me danes napadali.«

Eden od blizu stoječih se oglasi: »Tudi meni se ne zdi prav, da se napadamo med seboj.« — Kristan: »Vsi ste glihi!«

Tako se je končal shod, na katerem so komunisti prvič z dejansko silo nastopili proti svojemu bivšemu vodji. Razumljivo je ogorčenje komunistov nad Kristanom, a dejanskih napadov nanj in na njegovega sina ne bo nihče odobral.

Seja parlamenta.

Obsojena demokratsko-socialistična vlada.

LDU Belgrad, 9. marca. Predsednik Draža Pavlovič otvoril 73. sejo narodnega predstaništva ob 9. uri dopoldne. Zapisnik zadnje seje se odobri brez opazke.

Minister za notranje stvari Marko Trifković odgovarja na vprašanje poslanca Vaše Kneževića glede prepovedi manifestacij na Terazijah in na Prestolonaslednikovem trgu. Prepoved je bila izdana radi tega, ker se nahaja v bližini poslopja narodnega predstaništva in se take prepovedi izdajajo v vseh mestih, kjer obstoje parlamenti. Mestna uprava dovoljuje take manifestacije tudi, ako se ji prej naznani. Prepoved je bila potrebna zato, ker se nahajajo v bližini številni državni uradi, diplomatska zastopništva, vsled česar je potrebno, da ve mestna uprava za značaj nameranih manifestacij. Iz teh razlogov ne pristaja na to, da bi se tozadevna naredba ukinila.

Za tem je govoril poslanec Dragič-Musić v imenu poljedelske stranke ter podal izjavo, ki vsebuje sedem točk. V njegovi deklaraciji se naglašja, da niti parlament, niti vlada, ki izhaja iz njega, nista izraz narodne volje. Poljedelski savez zahteva zaradi tega, da se čimprej preide k delu za volitve, pri katerem naj bi bile zastopane vse stranke, zlasti poljedelska. Nadalje zahteva, da se zastopniki te stranke sprejmejo tudi v ustavni odbor. V izjavi se ugotavlja nadalje, da sedanje naše zunanje meje ne odgovarjajo narodnim težnjam in končno izjavlja vladi nezaupanje, ker ne predstavlja izraza narodne volje. Le koncentracijska vlada daje dovolj garancij, da bo volilni red tak, kakor to najbolj odgovarja interesom naroda.

OBSODBA DEMOKRATOV.

Za njim je govoril poslanec dr. Smolaka, ki je danes prvič nastopil v narodnem predstavstvu. Početkom svojega govora izrazi svoje navdušenje za Srbijo, ki je nas osvobodila: »Brez naše Srbije, brez divnega srbskega seljaka ne bi bilo jugoslovenske države. Na žalost so se brajle, ki Srbije ne razumejo, toda, ko jo bodo spoznali, jo bodo ravno tako vzljubili, kakor smo jo sinovi Primorja.« Govornik smatra, da se naše razmere ne morejo prej uređiti, dokler ne bodo prišli državni posli v deželi v roke ylade. ki bo stala nad

strankami. »S tem ciljem,« pravi, »smo obrazovali svojo skupino. Mi smo sila, ki hoče združiti velike parlamentarne skupine. Izvenparlamentarnega režima ne moremo odobravati, ker je dovedel državo skoro do državljanske vojne. Prejšnja vlada je pogazila s poizkusom, vršiti svoje posle brez kontrole, vsa načela demokratske vlade.« (Odobrovanje.) »Nadejamo se, da je ta poizkus za vedno pokopan, toda naša prva dolžnost je skrbeti, da zopet ne pride do osebnega režima v naši deželi. Zahtevamo močno vlado, ki bo imela močno večino. Zaradi tega se ne moremo pridružiti desnici tega doma, da ustvarimo strankarski režim, ker zahtevajo državni interesi močnejšo vlado. Na skrčenje kvoruma ne bomo pristali. Treba je, da se to vprašanje odgodi do konstituante.« Zatem prečita izjavo svojega kluba.

Za dr. Smolakom bi imel govoriti poslanec dr. Hohnjec, ki pa se je odrekel besedi.

DEMOKRAT OBSOJA DEMOKRATSKO VLADO.

V imenu demokrat. republik. stranke je govoril na to poslanec Jaša Prodanović. Z ozirom na zunanjo politiko zahteva njegova skupina integralno zedinjenje vsega našega troimenega naroda. Ako Evropa te rešitve ne sprejme, potem bo zakrivila tri grehe: 1. Razžalila bo velik narod; 2. povzročila bo nove spopade na Balkanu; 3. Evropa bo zopet razveljavila glavne principe prava samoodločbe. Zatem se govornik obširno bavi z našimi notranjimi razmerami. Kot vzrok notranjih težkoč navaja, da sedanji parlament ni pravi parlament, nego parlament ad hoc. Zaradi tega je treba, da pridemo čimprej do volitev. (To tudi mi vedno povdarjamo. Ur.) Mnogo je krivo današnjemu stanju grupiranje parlamenta, ki se ni izvršilo na podlagi nobenih principov. Z ozirom na postanek zadnje krize govornik konstatira, da zadnja vlada v mnogih pogledih ni bila demokratska. Spominja se na cenzuro in na slučaj Stipe Radića. Nato obširno govori o pravicah manjšin v parlamentu in o delu neodgovornih činiteljev v državi.

IZJAVA PROTICA.

Nato se je oglasil k besedi ministrski predsednik Stojan Protić, ki ugotavlja, da

je bil največji del govora poslanca Jaše Prodanovića proti poslovniku, ker ni govoril o deklaraciji vlade, temveč največ o drugih vprašanjih. Med vprašanji, ki se jih je poslanec Prodanović dotaknil, je tudi vprašanje, ki mu nalaga dolžnost, da mora reagirati. Nato Protić zavrača razne izjave Jaše Prodanovića kot neparlamentarne. Glede izjav za republiko, je dejal Protić, da niso dovoljene v parlamentu, pač pa more to storiti le v listih ali na kakem shodu v svojem govoru. Ministrski predsednik Protić opisuje za tem razvoj prve krize. Pravi, koliko je trpel prvih osem mesecev, dokler država še ni bila priznana. Ko pa je bila priznana, je rekel: »Sedaj mora biti, da se dela, kakor je treba. Jaz moram nositi polno odgovornost za vse posle, ali pa moram iti domov.« Tako je tudi postopal. Z ozirom na opombo, da vlada v deklaraciji ni dovolj obrazložila svojega

programa, je izjavil ministrski predsednik Protić: »Mi smo svoj program predložili, v kolikor mislimo, da je bilo potrebno za sedanje delo v parlamentu. Obširnejšega programa nismo predložili, ker ni potrebno, zato ker nismo novi ljudje. Nas parlament in dežela poznata. Ljudstvo pozna naš program. Kar se tiče volilnega reda, smo osnovna načela že davno proglasili urbi et orbi. Kakšen bo zakon v podrobnostih, se boste prepričali že v nekoliko dneh. Morem vam pa reči, da v njem ne bo dveh sistemov glasovanja, kakor je bilo to predvideno v naredbi, ki je bila pripravljena.«

Ministrskemu predsedniku odgovarja nato kratko poslanec Jaša Prodanović, ki mu odgovarja Protić.

Predsednik je nato zaključil sejo ob 12. uri 15 min. in določil prihodnjo sporazumno z vlado za jutri ob 9. uri dopoldne z istim dnevnim redom.

Ženska volilna pravica.

Dne 7. t. m. je prinesel »Slovenski Narod« članek: »Ženstvo in politika«. Take duševne revščine še nisem zlepa čital, pač premalo berem nasprotno časopisje! Prepričan sem, da je dr. Tavčar navil ušesa urednikom, da so kaj takega priobčili in tako dali tako orožje v roke »kaplanom in fajmoštrom«. Če bi prinesla članek »Domovina«, bi ga pač izrezal in spravil za stara leta kot dokument duševne zmedenosti malega »naprednega« kroga. Da ga pa pri naša »Slov. Narod«, ki je baje bolj za »inteligenco« to pa kaže, v kakšni višini plava naša nasprotna »inteligencia«. Zato je pač treba tudi nekoliko odgovoriti.

Ženska volilna pravica! Načelno smo lahko za in proti njej. So tehtni razlogi, ki govore za njo in zopet zelo tehtni razlogi proti njej. In ko bi demokratska napredna inteligenca šla v boj z z načelnimi razlogi, pa bi bil odkrito povedano — naš boj za žensko volilno pravico precej težji. Ko pa človek bere te onemogle in netaktne izbruhe o »najbolj jezičnih in brumnih kuharicah«, o »ženah, ki poslušajo bedasto čenčanje, kakor kože sol«, o »duševno omejenih gospodinjah« in potem to »silno« logiko na koncu omenjenega članka, potem pa mora človek reči: »Saprament, pa pač zasluži zadnja kralja dekla prej volilno pravico, kakor tak neinteligenten inteligent!«

To je čudno, da naši nasprotni dnevniki »sociologi« danes v tem vprašanju hrepene po onih srednjeveških razmerah, ko se je vedno glasilo: naj v javnosti žena molči. Drugače pa tako radi zabavljajo čez »mračni klerikalni srednji vek«. Seveda nočejo uvideti, da so se od takrat razmere popolnoma izpremenile. Moderne razmere pahnejo danes pogosto ženo ven iz družine v urad, v tovarno, v javnost — in tudi v politiko. In vsled teh socialnih razmer so danes moderni sociologi in politiki za žensko volilno pravico. Če ste vrgli ženo v urad, če ste ji v vojski izročili v roke skoro vse naše narodno gospodarstvo, če ste ji naložili iste dolžnosti kakor moškim, potem ji dajte tudi istih pravic! Ta je naraven sklep zdrave logike, kateremu se uklanja ves res napreden in demokratičen svet.

Iz dijaških let se živo spominjam razmer iz dni Hribarjevanja v Ljubljani. Naši nasprotniki so takrat naglani ob času volitev na ulico 12 do 16 let stare deklice, da so demonstrirale proti »mračnjaškemu klerikalizmu«. Bil je res precej netečen pogled na ono nadebudno mladino ki je s Predovičevimi hlapci demonstrirala za »napredno misel«, pa sem si dovolil opazko: »To je pa škandal, da žensko mladino mečejo v politično borbo in na ulico.« Pa kaj sem dobil za odgovor? — »Mračnjaki!« — In danes napada ta prosvitljeni svet tega mračnjaka, ker

se bori za to, da zrele žene in poštene matere smejo z isto pravico na volišče kakor pocestna baraba, ki jo bodo najeli, da bo ob volitvah pijana vpila po mestnih ulicah: »Živijo jugoslovenska napredna demokratska stranka!« Če so verižniki, izkoriščevalci naroda, povzročitelji največje korupcije in celo pijanci »zreli« za politiko in volitve, je pač zrela za to tudi poštena kmetska ali delavska žena, ki z delom svojih rok redi sebe, morda družino in kolkortoliko tudi državo!

Politično »nezrelost« naše žene »Slov. Narod« v kratkem tako-le dokazuje: V Srbiji, Bosni, Slavoniji in na Hrvatskem večina žen niti pisati ne zna — torej niso zrele za volitve! — To vam je dokaz! Mi bi na isti način lahko tako obrnili: V onih krajih večina moških ne zna pisati, torej niso zreli za politiko in ne za volitve!

Preglavico pa delajo »naprednjakom« slovenske žene! Te so pa pismene v ogromni večini; zakaj pa te potem niso zrele? Tu si pa tako pomagajo: Slovensko ženstvo je sicer pismeno, toda bere le molitvenike, »Bogoljube« »Domoljube« — je preveč pod vplivom kaplanov in župnikov, oziroma kratke povedano — je v večini krščanskega svetovnega naziranja — zato ni — zrelo za volilno pravico.

Krščansko prepričanje večine naših žen je torej tem ljudem znak politične nezrelosti! Kadar bo pa ženstvo po večini svobodnomiselnega prepričanja, za razporoko in civilni zakon, takrat bo pa zrelo, čeprav bi bilo vse nepismeno! To je višek in jedro vsega dokazovanja. To so dokazi! To je logika in naprednost! Take pač ni zmogniti niti služkinja, ki je zdelala enorazrednico in zato je gotovo vsaj toliko zrelo za volilno pravico, kakor takl člankarji v »Slov. Narodu«.

Toda svojo naprednost hočejo na vsak način rešiti. Vedo, da se moderni socialni razvoj tako suče, da bo prišlo prej ali slej tudi do ženske volilne pravice; da pa ohranijo naprednost in svoje politične postojanke, odobrava načrt, da imej volilno pravico le ona žena, ki ima gotovo število razredov za seboj. To vam je višek demokratizma! Ali se po šolskih izpričevalih določa politična modrost? Zakaj pa tega tudi pri moških ne zahtevate? Kako se to pač strinja z demokratičnimi načeli? Če ima absolventinja meščanske šole iste dolžnosti do države, kakor delavka — ki je pogosto politično bolj izsolana — naj ima z njo tudi iste politične pravice. To je pravo demokratično načelo! Torej vsem — ali nobeni! Če ste za volilno pravico gotovih ženskih slojev, potem bodite toliko dosledni in demokratični, da jo boste privoščili vsem brez razlike slojev in izobrazbe. Ako ste načelno proti vsaki ženski volilni pravici — upoštevamo razloge — da bi se pa gotovim ženskim slojem delala krivica, to pa moramo obsojati. Š.

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanaka tiskarna« v Ljubljani.